

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

Serghei Dovlatov (3 septembrie 1941–24 august 1990, mama armeană, tatăl evreu) este socotit unul dintre cei mai originali și mai inteligenți scriitori ruși. În Uniunea Sovietică fusese, după propriile mărturisiri, un elev rău, un student rău, un soldat rău și mai ales un cetățean sovietic rău. Dar este un scriitor extraordinar, limpede, direct, cu „efect pe termen lung“. În URSS a fost publicat numai în samizdat. După doi ani și jumătate de studii la Facultatea de Filologie din Leningrad (azi Sankt-Petersburg), e dat afară și luat în armată. Face experiența de paznic de lașăr (1962–1965), care devine subiect într-unul dintre romanele lui, *Zona. Amintirile unui paznic de lașăr* (1982). Și viața de ghid, și aceea de jurnalist se regăsesc în cărțile sale, cele mai multe cu tentă autobiografică. În 1978 emigrează la New York, locuiește cu soția și fiica pe strada 108 și publică, în cei 12 ani pe care-i mai avea de trăit, 12 cărți. Tot aici scoate o gazetă a emigrației ruse. La New York i se naște un fiu, Nick. „Copiii mei vorbesc rusa fără nici un chef. Eu, fără nici un chef, engleza“, spune scriitorul. Dovlatov a devenit azi unul dintre cei mai populari prozatori din Rusia. Răspunsul lui la întrebarea de ce scrie este: „Viața e scurtă. Omul e singur. Cred că toate acestea sunt destul de triste pentru a mă determina să scriu.“

Scrieri: *Nevidimaia kniga* (*Cartea nevăzută*, 1978), *Novii americanet* (*Noul american*, 1980–1982), *Kompromiss* (1981; *Compromisul*, Humanitas, 2009), *Zapovednik* (1983; *Rezervația Pușkin*, Humanitas, 2007), *Nașî* (*Ai noștri*, 1983), *Cemodan* (*Geamantanul*, 1986), *Inostranka* (*Străina*, 1986) etc.

Margareta Șipoș este ziaristă și traducătoare din limba rusă. A publicat în revistele *România literară* și *Adevărul literar și artistic* traduceri din scriitori ruși, articole și comentarii de traducere. Pentru „Cartea de pe noptieră“ a mai tradus *Rezervația Pușkin* și *Compromisul* de Serghei Dovlatov și *Doamnele din Sankt-Petersburg* de Nina Berberova.

Serghei Dovlatov

Geamantanul

Traducere din rusă de
MARGARETA ȘIPOȘ

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu

Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi

Coperta: Angela Rotaru

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Iuliana Pop

DTP: Eugenia Stănciulescu

Tipărit la S.P. Bucureștii Noi

Sergei Dovlatov

Chemodan

Copyright © 1986 by Sergei Dovlatov

All rights reserved.

© HUMANITAS, 2011, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DOVLATOV, SERGHEI

Geamantanul / Serghei Dovlatov ; trad.: Margareta Șipoș. -

București : Humanitas, 2011

ISBN 978/973/50/2903/6

I. Șipoș, Margareta (trad.)

821.161.1-31=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

*Dar și așa, Rusia mea,
îmi ești mai dragă decât orice alte plăiuri.*

Aleksandr Blok

Introducere

Scârba aia de la Serviciul de pașapoarte îmi zice:

— Fiecare cetățean care pleacă are dreptul la trei geamantane. Asta e norma stabilită. Există o dispoziție specială dată de minister. Orice obiecție e de prisos.

Bineînțeles, eu am obiectat:

— Doar trei geamantane?! Și cum rămâne cu bunurile?

— De exemplu?

— De exemplu, colecția mea de mașini de curse.

— Vindeți-o, a răspuns funcționara, fără să-și mai bată capul.

Apoi a adăugat, încruntându-se ușor:

— Dacă sunteți nemulțumit de ceva, faceți o plângere.

— Sunt mulțumit, zic.

După pușcărie, eram mulțumit de orice.

— În cazul acesta, purtați-vă mai cuviincios.

O săptămână mai târziu, îmi făceam bagajul. Și, ca să vezi, mi-a fost de-ajuns un singur geamantan, unul singur.

Mi-a venit să-mi plâng de milă. Am treizeci și șase de ani. Din aceștia, optsprezece am muncit. Cum câștigam un ban, cumpăram câte ceva. Aveam, îmi închipuiam eu, oarecare bunuri. Iar rezultatul – un geamantan. Și acela de dimensiuni destul de modeste. Reiese că sunt un calic? Cum s-a putut întâmpla așa ceva?!

Cărțile? Dar cărțile mele erau mai ales dintre cele interzise. La vamă astea sunt reținute. A trebuit să le dau cunoscuților mei, împreună cu așa-zisă arhivă.

Manuscrisele? Le trimisesem demult, pe căi ocolite, în Occident.

Mobila? Biroul l-am dus la consignație. Scaunele le-a luat pictorul Ceghin, care până atunci se folosisese de niște lăzi. Restul l-am aruncat.

Așa că am plecat doar cu un geamantan. Geamantanul era din placaj, într-o husă de pânză, cu întărituri metalice la colțuri. Încuietoarea nu funcționa. Am fost nevoit să-mi leg geamantanul cu o sfoară de rufe.

Cândva, am fost cu el în tabăra de pionieri. Pe capac fusese scris cu cerneală: „Grupa mică. Serioja Dovlatov“. Alături, un binevoitor mângălise: „căcăciosul“. În câteva locuri, pânza se rupsese.

În interior, capacul era tapetat cu fotografii ale lui Rocky Marciano, Armstrong, Iosif Brodski. Într-o rochiță transparentă, Lollobrigida. Vameșul a încercat s-o dezlipească pe Lollobrigida cu unghiile. A reușit doar s-o zgârie.

De Brodski nu s-a atins. A întrebat doar cine e. I-am răspuns că e o rudă îndepărtată...

Pe 16 mai eram în Italia. Am locuit la hotelul Dina, din Roma. Geamantanul l-am împins sub pat.

Curând am început să primesc ceva onorarii de la revistele rusești. Mi-am cumpărat sandale albastre, blugi, cămăși de in. Așa că geamantanul nici măcar nu l-am deschis.

După trei luni am plecat în Statele Unite, la New York. Mai întâi am locuit la hotelul Rio. Apoi la niște prieteni, în Flushing. În sfârșit, am închiriat un apartament într-un cartier decent. Am pus geamantanul într-un colț,

în fundul debaralei. Așa că n-am apucat să dezleg sfoara de rufe.

Au trecut patru ani. Ne-am refăcut familia. Fiica a devenit o tânără americană. Ni s-a născut un băiețel. A crescut și a început să facă năzbâtii. Într-o zi, ieșindu-și din fire, soția mea i-a strigat:

— Treci imediat în debara!

Fiul meu a stat în debara vreo trei minute. Apoi, l-am scos de acolo și l-am întrebat:

— Ți-a fost frică? Ai plâns?

Iar el a zis:

— Nu. Am stat pe geamantan.

Am scos atunci geamantanul afară. L-am deschis.

Deasupra, un costum la două rânduri, acceptabil. Bun pentru un eventual interviu, pentru simpozioane, cursuri, primiri oficiale. Cred că ar fi mers și la decernarea Premiului Nobel. Mai încolo, o cămașă de poplin și, înveliți într-o hârtie, niște pantofi. Sub ei, o scurtă de catifea cu mesadă de blană sintetică. În stânga, o căciulă din imitație de lutru. Trei perechi de șosete finlandeze de nailon. Mănuși de șofer și, în sfârșit, o centură de ofițer.

Pe fundul geamantanului era o pagină din *Pravda*, din luna mai, anul 1980. Un titlu cu majuscule: „MĂREȚA ÎNVĂȚĂTURĂ E VIE!“ La mijloc – portretul lui Karl Marx.

Când eram la școală, îmi plăcea să desenez chipurile conducătorilor proletariatului internațional. Mai ales al lui Karl Marx. Făceam o pată de cerneală, o întindeam pe pagină, și gata, semăna...

M-am uitat la geamantanul gol. Pe fund era Karl Marx. Pe capac – Brodski. Iar între ei era viața: irosită, de neprețuit, o singură viață.

Am închis geamantanul. Se auzeau din el, înăbușit, rostogolindu-se, biluțele de naftalină. Lucrurile se găseau acum, într-un teanc pestriț, pe masa din bucătărie. Era

tot ce dobândisem eu în treizeci și șase de ani. Cât trăisem în patrie. M-am gândit: oare chiar asta e tot? Și mi-am răspuns: da, asta e tot.

Și în clipa aceea, m-au năpădit, cum se spune, amintirile. Fuseseră ascunse, probabil, în cutele acestor zdrențe amărâte. Iar acum au ieșit la iveală. Amintiri al căror titlu ar trebui să fie *De la Marx la Brodski*. Sau, să zicem, *Ce-am agonisit eu!* Sau, simplu – *Geamantanul*.

Dar, ca de obicei, introducerea s-a lungit cam mult.

Șosetele finlandeze de nailon

Întâmplarea aceasta s-a petrecut cu optsprezece ani în urmă. Eram pe atunci student la Universitatea din Leningrad. Corpurile de clădire ale Universității se găseau în partea veche a orașului. Îmbinarea dintre apă și piatră creează aici o atmosferă aparte, impunătoare. Într-o asemenea ambianță e greu să fii lenș, dar eu reușeam.

În lume există științe exacte. Înseamnă că există și inexacte. Printre cele inexacte, cred eu, primul loc îl ocupă filologia. Așa că am devenit student la Facultatea de Filologie.

După o săptămână, s-a îndrăgostit de mine o fată zveltă, cu pantofi din import. O chema Asia. Asia mi-a făcut cunoștință cu prietenii ei. Toți erau mai în vârstă decât noi – ingineri, ziariști, operatori de film. Se afla între ei chiar și un responsabil de magazin.

Oamenii aceștia se îmbrăcau bine. Erau mari amatori de ieșiri la restaurant și de călătorii. Unii aveau mașină.

Pe atunci, toți îmi păreau enigmatici, puternici și atrăgători. Aș fi vrut să fiu și eu unul de-al lor.

Mai târziu, mulți dintre ei au emigrat. Acuma sunt niște evrei în vârstă, normali.

Cuprins

Introducere	7
Șosetele finlandeze de nailon	11
Ghete din nomenclatură	25
Un costum bun, la două rânduri	40
Centura de ofițer	57
Geaca lui Fernand Léger	73
Cămașa de poplin	88
Căciula de blană	102
Mănușile de șofer	118